

<https://doi.org/10.15407/dopovidi2024.06.003>

УДК 546.43'654'682

Ю.О. Тітов¹, <https://orcid.org/0000-0001-9900-3751>

В.В. Чумак², <https://orcid.org/0000-0001-5892-3703>

Д.А. Стратійчук³, <https://orcid.org/0000-0003-4911-5629>

Н.Ю. Струтинська¹, <https://orcid.org/0000-0001-9738-9689>

¹ Київський національний університет ім. Тараса Шевченка, Київ, Україна

² Житомирський державний університет ім. Івана Франка, Житомир, Україна

³ Інститут надтвердих матеріалів ім. В.М. Бакуля НАН України, Київ, Україна

E-mail: titov1952@ukr.net

Поліморфна модифікація високого тиску п'ятишарових сполук типу $A_n B_n O_{3n+2}$

Представлено членом-кореспондентом НАН України М.С. Слободяником

Досліджено фазові співвідношення у двофазних (фаза зі структурою типу пірохлору + слідові кількості фази з шаруватою перовськітоподібною структурою) полікристалічних зразках валового складу $A^{II}Sm_4Ti_5O_{17}$ ($A^{II} = Ca, Sr$) та $Sm_5Ti_4FeO_{17}$ і $Sm_5Ti_4GaO_{17}$ після їх оброблення за умов високого тиску та температури ($8,5 \cdot 10^9$ Па, $1770 \text{ K} \leq T \leq 2170 \text{ K}$) і подальшого загартування до кімнатних умов. На прикладі $Sm_5Ti_4GaO_{17}$ вперше показано принципову можливість отримання поліморфних модифікацій високого тиску з п'ятишаровою структурою типу $A_n B_n O_{3n+2}$. Кристалографічні параметри моноклінної модифікації високого тиску $Sm_5Ti_4GaO_{17}$: $a = 0,7662(2)$ нм, $b = 3,1428(4)$ нм, $c = 0,5442(2)$ нм, $\angle \gamma = 97,03(8)^\circ$, $Z = 4$. Зворотний перехід метастабільної в звичайних умовах модифікації високого тиску $Sm_5Ti_4GaO_{17}$ у модифікацію зі структурою типу пірохлору відбувається за атмосферного тиску і температури $\geq 1070 \text{ K}$, а його природа близька до переходів другого роду.

Ключові слова: сполуки типу $A_n B_n O_{3n+2}$, шарувата перовськітоподібна структура, модифікації високого тиску.

Вступ. Структурні особливості представників сімейства сполук типу $A_n B_n O_{3n+2}$ із шаруватою перовськітоподібною структурою (ШПС), зокрема наявність у них двовимірних перовськітоподібних блоків із n ($n = 2 \div 6$) шарів сполучених вершинами деформованих октаедрів BO_6 , обумовлюють формування у них комплексу електрофізичних, оптичних та

Цитування: Тітов Ю.О., Чумак В.В., Стратійчук Д.А., Струтинська Н.Ю. Поліморфна модифікація високого тиску п'ятишарових сполук типу $A_n B_n O_{3n+2}$. *Допов. Нац. акад. наук Укр.* 2024. № 6. С. 3—9. <https://doi.org/10.15407/dopovidi2024.06.003>

© Видавець ВД «Академперіодика» НАН України, 2024. Стаття опублікована за умовами відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

каталітичних властивостей [1, 2] і дають підстави віднести їх до одних з найперспективніших матеріалів для нової техніки.

Одним із шляхів збільшення числа сполук типу $A_nB_nO_{3n+2}$ із ШПС є перетворення відомих модифікацій сполук і фаз у поліморфну модифікацію високого тиску (МВТ) з ШПС за умов високих тиску та температури внаслідок більш щільної упаковки атомів в останній.

Так, автори робіт [3—6] на основі аналізу залежностей $V_{\text{ел.ком}} = f(R_{\text{Ln}})$ для титанатів $\text{Ln}_2\text{Ti}_2\text{O}_7$ з ШПС ($\text{Ln} = \text{La} - \text{Nd}$) і зі структурою типу пірохлору (ПХ) ($\text{Ln} = \text{Sm} - \text{Lu}$) та танталатів LnTaO_4 ($\text{Ln} = \text{La}, \text{Pr}$) з ШПС і зі структурою фергюсоніту ($\text{Ln} = \text{Nd} - \text{Lu}$) дійшли висновку, що сполуки $\text{Ln}_2\text{Ti}_2\text{O}_7$ ($\text{Ln} = \text{Sm} - \text{Lu}$) та LnTaO_4 ($\text{Ln} = \text{Nd} - \text{Lu}$) можуть бути переведені за умов високого тиску в МВТ з ШПС, оскільки екстрапольовані значення об'ємів елементарних комірок їх очікуваних МВТ з ШПС менші, ніж у вихідних сполук $\text{Ln}_2\text{Ti}_2\text{O}_7$ ($\text{Ln} = \text{Sm} - \text{Lu}$) та LnTaO_4 ($\text{Ln} = \text{Nd} - \text{Lu}$). Ця гіпотеза була ними підтверджена на прикладі одержання шляхом загартування МВТ $\text{Sm}_2\text{Ti}_2\text{O}_7$ (від $5,4 \cdot 10^9$ Па, 1660 К) [3], МВТ $\text{Eu}_2\text{Ti}_2\text{O}_7$ (від $8 \cdot 10^9$ Па, 2020 К) [4] з чотиришаровою ($n = 4$) ШПС та МВТ NdTaO_4 (від $8 \cdot 10^9$ Па, 1770 К) [5] з двошаровою ($n = 2$) ШПС. У результаті оброблення фергюсонітної модифікації LaNbO_4 за тиску $8 \cdot 10^9$ Па і температури 1570 К з подальшим її загартуванням також одержано МВТ LaNbO_4 з двошаровою ($n = 2$) ШПС [6].

Крім того, в роботах [7, 8] показано, що оброблення за умов високих тиску і температури з подальшим загартуванням двофазних (фаза зі структурою типу ПХ + фаза із ШПС) зразків валового складу $A_2B_2O_7$ призводить до перетворення їх у однофазні зразки із чотиришаровою ШПС (фази CaLaTiTaO_7 та $(\text{Nd}_{1-x}\text{Sm}_x)_2\text{Ti}_2\text{O}_7$) або до істотного збільшення області фаз із чотиришаровою ШПС (фази $(\text{Ln}_{1-x}\text{Ln}_x)_2\text{Ti}_2\text{O}_7$ ($\text{Ln} = \text{Pr}, \text{Nd}, \text{Ln}^I = \text{Gd}, \text{Tb}, \text{Yb}$)).

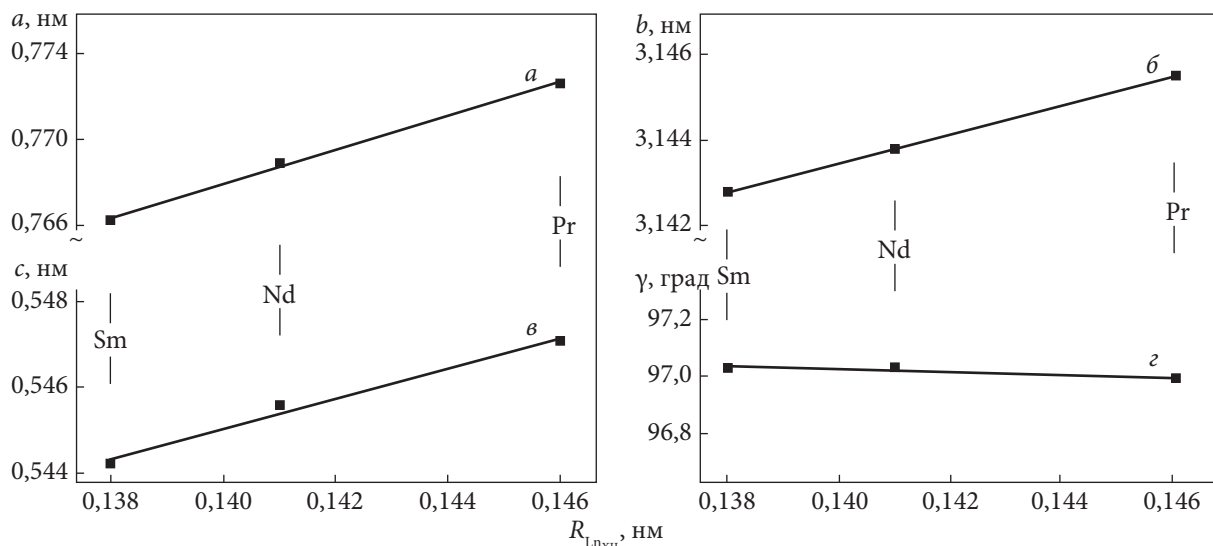
Оскільки всі відомі сполуки типу $A_nB_nO_{3n+2}$ ($n = 2 \div 6$) із ШПС мають низку цінних функціональних властивостей [1, 2], становило інтерес з'ясувати можливість одержання нових МВТ сполук типу $A_nB_nO_{3n+2}$ з іншим, ніж $n = 2$ та 4, числом октаедрів BO_6 у перовскітоподібному блоці.

Мета даної роботи — дослідження можливості одержання п'ятишарових ($n = 5$) МВТ сполук типу $A_nB_nO_{3n+2}$ із ШПС шляхом оброблення зразків з іншим типом структури за умов високих тиску та температури.

Матеріали і методи. Вихідні полікристалічні зразки валового складу $A^{\text{II}}\text{Sm}_4\text{Ti}_5\text{O}_{17}$ ($A^{\text{II}} = \text{Ca}, \text{Sr}$) та $\text{Sm}_5\text{Ti}_4\text{BO}_{17}$ ($B = \text{Fe}, \text{Ga}$) одержували термообробкою шихти спільно осаджених компонентів як описано в [9—12].

Оброблення двофазних зразків валового складу $A^{\text{II}}\text{Sm}_4\text{Ti}_5\text{O}_{17}$ та $\text{Sm}_5\text{Ti}_4\text{BO}_{17}$ за умов високого тиску (до $8,5 \cdot 10^9$ Па) і температури (до 2170 К) проводили протягом 1 хв на пресі зусиллям 10 МН з використанням апарата високого тиску типу ковадла із заглибленням у формі тороїду з реакційним об'ємом 1 см^3 . Використовували чарунку високого тиску з літографського каменю з графітовим нагрівачем. Зразки загартувували шляхом послідовного скидання температури (400—500 К/с), а потім тиску. Рентгенографічні дослідження зразків виконували на дифрактометрі ДРОН-3 (Cu K_α -випромінювання).

Результати і їх обговорення. У зв'язку з відсутністю індивідуальних оксидних сполук загального складу $A_5B_5O_{17}$ з іншим і менш щільним, ніж ШПС, типом структури як вихідні об'єкти для оброблення високим тиском нами були вибрані зразки валового

Залежності параметрів елементарних моноклінних комірок $Pr_5Ti_4GaO_{17}$, $Nd_5Ti_4GaO_{17}$ та модифікації високого тиску $Sm_5Ti_4GaO_{17}$ від величини кристалічного іонного радіуса атома РЗЕ ($a = f(R_{LnXII})$ (a), $b = f(R_{LnXII})$ (b), $c = f(R_{LnXII})$ (c), $\angle\gamma = f(R_{LnXII})$ (γ))

Результати індексування дифрактограми загартованого від температури 1970 К і тиску $8,5 \cdot 10^9$ Па зразка валового складу $Sm_5Ti_4GaO_{17}$

$d_{експ}$, нм	I/I_0	hkl	$d_{роzp}$, нм	$d_{експ}$, нм	I/I_0	hkl	$d_{роzp}$, нм
0,410	30	0-5-1	0,409	0,2559	32	400	0,2562
0,380	8	200	0,379	0,2354	23	331	0,2346
0,312	42	0.10.0	0,313	0,2217	8	2-22	0,2213
0,309	15	311	0,310	0,2212	11	202	0,2215
0,307	10	2-31	0,306	0,2056	24	0.10.2	0,2053
0,307	11	211	0,308	0,19236	29	-420	0,19145
0,2957	100	222	0,2961	0,18861	13	0.12.2	0,18843
0,2923	22	091	0,2919	0,18179	53	440	0,18183
0,2911	43	2-51	0,2908	0,16349	6	-4.12.0	0,16325
0,2909	31	231	0,2905	0,15782	10	4-22	0,15736
0,2904	10	260	0,2901	0,15675	8	2-73	0,15692
0,2723	26	00-2	0,2719	0,15638	8	253	0,15662
0,2709	8	0-1-2	0,2711	0,15446	46	622	0,15451
0,2684	28	2-71	0,2687	0,14873	23	444	0,14881
0,2679	34	251	0,2685	0,14027	7	4.-12.2	0,14038

Фаза з п'ятишаровою ШПС
 $(a = 0,7662(2)$ нм, $b = 3,1428(4)$ нм,
 $c = 0,5442(2)$ нм, $\angle\gamma = 97,03(8)^\circ$)

Фаза зі структурою типу ПХ
 $(a = 1,0245(4)$ нм)

Примітка. Відбиття фази зі структурою пірохлору виділені в таблиці курсивом.

складу $A^{II}Sm_4Ti_5O_{17}$ ($A^{II} = Ca, Sr$) та $Sm_5Ti_4BO_{17}$ ($B = Fe, Ga$), які в разі синтезу за умов звичайного тиску є двофазними (фаза зі структурою типу (ПХ) + слідові кількості фази з ШПС). Величини співвідношень $\bar{R}_{A_{XII}} / \bar{R}_{B_{VI}}$ для них лише незначно менші за визначені в роботах [9—12] мінімально можливі значення для відповідних твердих розчинів з п'ятишаровою ШПС складу $A^{II}Ln_{4-x}Ln^I_xTi_5O_{17}$ та $Ln_{5-x}Ln^I_xTi_4FeO_{17}$ ($A^{II} = Ca, Sr$, $Ln = La - Nd$, $Ln^I = Pr - Yb$).

Рентгенофазовий аналіз загартованих від тиску $8,5 \cdot 10^9$ Па і температур ≤ 2170 К зразків валового складу $A^{II}Sm_4Ti_5O_{17}$ ($A^{II} = Ca, Sr$) та $Sm_5Ti_4FeO_{17}$ не виявив будь-яких істотних кількісних змін їх фазового складу. Оброблення ж двофазних (фаза зі структурою типу ПХ + домішка фази з п'ятишаровою ШПС) зразків складу $Sm_5Ti_4GaO_{17}$ під тиском $8,5 \cdot 10^9$ Па і за температур 1770—2170 К з подальшим їх загартуванням призводить до значного (більше ніж на порядок) збільшення вмісту фази з п'ятишаровою ШПС з одночасним зменшенням кількості фази зі структурою типу ПХ. Максимальний (до ~ 50 мас. %) кількісний вміст фази з п'ятишаровою ШПС виявлено в зразку, загартованому від тиску $8,5 \cdot 10^9$ Па і температури 1970 К (таблиця). Набір відбиттів метастабільної п'ятишарової фази високого тиску повністю аналогічний такому на дифрактограмах стабільних п'ятишарових модифікацій $Ln_5Ti_4GaO_{17}$ ($Ln = Pr, Nd$) [12] і був проіндексований у моноклінній сингонії (див. таблицю).

Через складну будову ШПС усі представники сімейства сполук типу $A_nB_nO_{3n+2}$ належать до сполук сталого стехіометричного складу, в яких практично відсутня область гомогенності. Це дає підстави для висновків, що склад фази високого тиску з п'ятишаровою ШПС відповідає стехіометрії сполук типу $A_nB_nO_{3n+2}$, валовому складу вихідного зразка — $Sm_5Ti_4GaO_{17}$ і що ця фаза є поліморфною МВТ титанатогалату самарію $Sm_5Ti_4GaO_{17}$ ($A_nB_nO_{3n+2}$ з $n = 5$).

Аналіз кристалографічних параметрів елементарних моноклінних комірок стабільних модифікацій $Ln_5Ti_4GaO_{17}$ ($Ln = Pr, Nd$) [12] та одержаної МВТ $Sm_5Ti_4GaO_{17}$ показав їх чітку прямо пропорційну залежність від величини кристалічного іонного радіуса атома РЗЕ (рисунок), що також підтверджує утворення за умов високих тиску і температури першої п'ятишарової поліморфної МВТ сполук типу $A_nB_nO_{3n+2}$ — $Sm_5Ti_4GaO_{17}$.

Дослідження термічної стійкості (прожарювання через 100 К протягом 2 год) зразків валового складу $Sm_5Ti_4GaO_{17}$, підданих баричному обробленню, показало незмінність їх якісного та кількісного фазового складу до ~ 1070 К. Відпал цих зразків (~ 50 % модифікації із ШПС + ~ 50 % модифікації зі структурою типу ПХ) за умов звичайного тиску і температур 1070—1170 К зумовлює зменшення вмісту модифікації з ШПС та збільшення вмісту модифікації зі структурою ПХ, при цьому величини параметрів їх елементарних комірок у двофазних зразках залишаються практично незмінними. За температури > 1170 К модифікація зі структурою ПХ знову домінує (вміст $\gg 90$ %).

Такий характер термічної поведінки свідчить про метастабільність модифікації високого тиску $Sm_5Ti_4GaO_{17}$ за нормальних умов, а розтягнутість зворотного переходу (ШПС $\rightarrow$ структура типу ПХ) у часі і за температурою — про його близькість до переходів другого роду і обумовлена значними відмінностями будови структур типу ШПС та ПХ.

Вірогідними причинами неповноти переходу структура типу ПХ $\rightarrow$ ШПС для зразка валового складу $Sm_5Ti_4GaO_{17}$, а також негативних результатів для зразків валового складу $A^{II}Sm_4Ti_5O_{17}$ ($A^{II} = Ca, Sr$) та $Sm_5Ti_4FeO_{17}$ можуть бути недостатність застосованого

тиску ($8,5 \cdot 10^9$ Па) або нестійкість метастабільних п'ятишарових МВТ $A_5B_5O_{17}$ за умов звичайного тиску.

Висновок. Одержані для зразка валового складу $Sm_5Ti_4GaO_{17}$ дані вперше показали принципову можливість одержання п'ятишарових модифікацій високого тиску сполук типу $A_nB_nO_{3n+2}$, які є метастабільними за звичайних умов і за підвищених температур зазнають зворотного поліморфного переходу.

ЦИТОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Lichtenberg F., Herrnberger A., Wiedenmann K. Synthesis, structural, magnetic and transport properties of layered perovskite-related titanates, niobates and tantalates of the type $A_nB_nO_{3n+2}$, $A'_kA_{k-1}B_kO_{3k+1}$ and $A_mB_{m-1}O_{3m}$. *Prog. Solid State Chem.* 2008. **36**, № 4. P. 253—387. <https://doi.org/10.1016/j.progsolidstchem.2008.10.001>
2. Schaak R.E., Mallouk T.E. Perovskites by design: a toolbox of solid-state reactions. *Chem. Mater.* 2002. **14**, № 4. P. 1455—1471. <https://doi.org/10.1021/cm010689m>
3. Bocquillon G., Queyroux F., Susse C., Collongues R. Transformation de phase sous pression du composé pyrochlore $Sm_2Ti_2O_7$. *C. R. Acad. Sci.* 1971. **C272**, № 7. P. 572—575.
4. Сыч А.М., Стефанович С.Ю., Титов Ю.А., Бондаренко Т.Н., Мельник В.М. Фаза $Eu_2Ti_2O_7$, полученная при высоких давлениях и ее сегнетоэлектрические свойства. *Неорган. матер.* 1991. **27**, № 12. С. 2597—2599.
5. Titov Y.A., Sych A.M., Sokolov A.N., Kapshuk A.A., Markiv V.Ya., Belyavina N.M. Crystal structure of the high-pressure modification of $NdTaO_4$. *J. Alloys Compd.* 2000. **311**, № 2. P. 252—255. [https://doi.org/10.1016/S0925-8388\(00\)01043-4](https://doi.org/10.1016/S0925-8388(00)01043-4)
6. Titov Y.A., Sych A.M., Sokolov A.N., Markiv V.Ya., Belyavina N.N., Kapshuk A.A. Crystal structure of the high-pressure modification of $LaNbO_4$. *High Pressure Research.* 2001. **21**. P. 175—181. <https://doi.org/10.1080/08957950108201022>
7. Бондаренко Т.Н., Дзегановский В.П., Синельниченко А.К., Сыч А.М., Титов Ю.А., Мельник В.М. Рентгеноэлектронные спектры фазы высокого давления $CaLaTiTaO_7$. *Высокие давления и свойства материалов*. Киев: ИПМ АН УССР, 1988. С. 110—115.
8. Сыч А.М., Титов Ю.А., Бондаренко Т.Н., Мельник В.М. Фазовые соотношения в $(Ln_{1-x}Ln^I_x)_2Ti_2O_7$ при высоких давлениях. *Неорган. матер.* 1994. **30**, № 6. С. 838—840.
9. Тітов Ю.О., Слободяник М.С., Чумак В.В. Умови ізовалентного заміщення атомів РЗЕ в п'ятишаровій перовскітоподібній структурі $CaLn_4Ti_5O_{17}$. *Укр. хим. журн.* 2006. **72**, № 7. С. 3—6.
10. Тітов Ю., Слободяник М., Чумак В. Ізовалентне заміщення атомів РЗЕ у п'ятишаровій перовскітоподібній структурі $SrLn_4Ti_5O_{17}$. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Хімія.* 2006. № 43. С. 5—7.
11. Тітов Ю.О., Слободяник М.С., Чумак В.В. Умови ізовалентного заміщення атомів рідкісноземельних елементів у п'ятишаровій перовскітоподібній структурі $Ln_5Ti_4FeO_{17}$. *Допов. Нац. акад. наук Укр.* 2006. № 11. С. 163—167.
12. Тітов Ю.О., Белявіна Н.М., Марків В.Я., Слободяник М.С., Чумак В.В. Кристалічна структура $Ln_5Ti_4GaO_{17}$ ($Ln = Pr, Nd$). *Допов. Нац. акад. наук Укр.* 2006. № 8. С. 181—186.

Надійшло до редакції 24.09.2024

REFERENCES

1. Lichtenberg, F., Herrnberger, A. & Wiedenmann, K. (2008). Synthesis, structural, magnetic and transport properties of layered perovskite-related titanates, niobates and tantalates of the type $A_nB_nO_{3n+2}$, $A'_kA_{k-1}B_kO_{3k+1}$ and $A_mB_{m-1}O_{3m}$. *Prog. Solid State Chem.*, 36, No. 4, pp. 253-387. <https://doi.org/10.1016/j.progsolidstchem.2008.10.001>
2. Schaak, R. E. & Mallouk, T. E. (2002). Perovskites by design: a toolbox of solid-state reactions. *Chem. Mater.*, 14, No. 4, pp. 1455-1471. <https://doi.org/10.1021/cm010689m>
3. Bocquillon, G., Queyroux, F., Susse, C. & Collongues, R. (1971). Transformation de phase sous pression du composé pyrochlore $Sm_2Ti_2O_7$. *C. R. Acad. Sci.*, C272, No. 7, pp. 572-575.
4. Sych, A. M., Stefanovich, S. Y., Titov, Y. A., Bondarenko, T. N. & Melnik, V. M. (1991). $Eu_2Ti_2O_7$ phase produced at high-pressures and its ferroelectric properties. *Inorganic Materials*, 27, No. 12, pp. 2229-2230 (in Russian).
5. Titov, Y. A., Sych, A. M., Sokolov, A. N., Kapshuk, A. A., Markiv, V. Ya. & Belyavina, N. M. (2000). Crystal structure of the high-pressure modification of $NdTaO_4$. *J. Alloys Compd.*, 311, No. 2, pp. 252-255. [https://doi.org/10.1016/S0925-8388\(00\)01043-4](https://doi.org/10.1016/S0925-8388(00)01043-4)
6. Titov, Y. A., Sych, A. M., Sokolov, A. N., Markiv, V. Ya., Belyavina, N. M. & Kapshuk, A. A. (2001). Crystal structure of the high-pressure modification of $LaNbO_4$. *High Press. Res.*, 21, pp. 175-181. <https://doi.org/10.1080/08957950108201022>
7. Bondarenko, T. N., Dzegantovski, V. P., Sinelnichenko, A. K., Sych, A. M., Titov, Yu. A. & Melnik, V. M. (1988). X-ray electron spectra of the high-pressure $CaLaTiTaO_7$ phase. In *High pressures and material properties* (pp. 110-115). Kyiv: IPMS AS USSR (in Russian).
8. Sych, A. M., Titov, Y. A., Bondarenko, T. N. & Melnik, V. M. (1994). Phase relations in $(Ln_{1-x}Ln^I_x)_2Ti_2O_7$ at high pressures. *Inorganic Materials*, 30, No. 6, pp. 838-840 (in Russian).
9. Titov, Y. A., Slobodyanik, M. S. & Chumak, V. V. (2006). Conditions of isovalent substitution of REE atoms in five-slab perovskite-like structure of $CaLn_4Ti_5O_{17}$. *Ukr. Chem. J.*, 72, No. 7, pp. 3-6 (in Ukrainian).
10. Titov, Y., Slobodyanik, M. & Chumak, V. (2006). Isovalent substitution of REE atoms in a five-layer perovskite-like structure of $SrLn_4Ti_5O_{17}$. *Bulletin of the Taras Shevchenko National University of Kyiv. Chemistry*, No. 43, pp. 5-7 (in Ukrainian).
11. Titov, Y. A., Slobodyanik, M. S. & Chumak, V. V. (2006). The condition of izovalent substitution of REE atoms in five-slabs layer perovskite-like structure of $Ln_5Ti_4FeO_{17}$. *Dopov. Nac. akad. nauk Ukr.*, No. 11, pp. 163-167 (in Ukrainian).
12. Titov, Y. A., Belyavina, N. M., Markiv, V. Ya., Slobodyanik, M. S. & Chumak, V. V. (2006). Crystal structure of $Ln_5Ti_4GaO_{17}$ ($Ln = Pr, Nd$). *Dopov. Nac. akad. nauk Ukr.*, No. 8, pp. 181-186 (in Ukrainian).

Received 24.09.2024

Y.A. Titov¹, <https://orcid.org/0000-0001-9900-3751>

V.V. Chumak², <https://orcid.org/0000-0001-5892-3703>

D.A. Stratiichuk³, <https://orcid.org/0000-0003-4911-5629>

N.Yu. Strutynska¹, <https://orcid.org/0000-0001-9738-9689>

¹Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

²Zhytomyr Ivan Franko State University, Zhytomyr, Ukraine

³V. Bakul Institute for Superhard Materials of the NAS of Ukraine, Kyiv, Ukraine

E-mail: titov1952@ukr.net

POLYMORPHIC HIGH PRESSURE MODIFICATION OF FIVE-SLAB $A_nB_nO_{3n+2}$ COMPOUNDS

Phase relations in two-phase (phase with pyrochlore-type structure + trace amounts of phase with slab perovskite-like structure) polycrystalline samples of general composition $A^{II}Sm_4Ti_5O_{17}$ ($A^{II} = Ca, Sr$), $Sm_5Ti_4FeO_{17}$ and $Sm_5Ti_4GaO_{17}$ after their processing at high pressure and temperature ($8.5 \cdot 10^9$ Pa, $1770 \text{ K} \leq T \leq 2170 \text{ K}$) and subsequent quenching to room conditions have been investigated. On the example of $Sm_5Ti_4GaO_{17}$, the principal possibility of obtaining high-pressure polymorphic modifications with a five-slab structure of $A_nB_nO_{3n+2}$ type has been shown for the first time. The crystallographic parameters of the monoclinic high-pressure modification of $Sm_5Ti_4GaO_{17}$ are: $a = 0.7662(2)$ nm, $b = 3.1428(4)$ nm, $c = 0.5442(2)$ nm, $\angle\gamma = 97.03(8)^\circ$, $Z = 4$. The reverse transition of metastable under normal conditions high-pressure $Sm_5Ti_4GaO_{17}$ modification into a modification with a pyrochlore-type structure occurs at atmospheric pressure at $T \geq 1070 \text{ K}$, and its nature is close to transitions of the second kind.

Keywords: $A_nB_nO_{3n+2}$ compounds, slab perovskite-like structure, high-pressure modifications.